

Jalostuksen tavoiteohjelma 2025-2029

Ceskyterrieri

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 03.03.2024

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 16.04.2024

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 28.05.2024

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	8
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	13
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	13
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	13
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	14
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	15
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	15
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	16
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	16
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	16
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	20
4.3.4 Lisääntyminen	20
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	21
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	21
4.4. Ulkomuoto	21
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	22
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	23
6.1 Jalostuksen tavoitteet	23
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	24
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	24
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	25
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	26
7. LÄHTEET	27
8. LIITTEET	28

1. YHTEENVETO

Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on kartoittaa ceskyterrierin jalostuksellinen tilanne Suomessa, asettaa rodulle jalostukselliset tavoitteet sekä etsiä keinoja niiden saavuttamiseksi. Yhtenä tavoitteena on saada sekä nykyiset että tulevat kasvattajat ymmärtämään rodun maailmanlaajuisesti haavoittuvainen tilanne ja saada heidät pyrkimään omassa jalostustyössään rodun kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja perinnölliseen monimuotoisuuteen. Tavoiteohjelmaan perehtyminen on oleellisen tärkeää etenkin kasvattajille, mutta myös kaikille ceskyterrierin omistajille.

Ohjelma on laadittu Suomen Kennelliiton ja sen jalostustieteellisen toimikunnan ohjeen mukaisesti. Se on käsitelty ja hyväksytty Cesky-kerho ry:n yleisessä kokouksessa xx.xx.202x, ja on Suomen Terrierijärjestön xx.xx.202x sekä Suomen Kennelliitto-Finska Kennelklubben ry:n jalostustieteellisen toimikunnan xx.xx.202x hyväksymä.

Tätä ohjelmaa laadittaessa on käytetty hyväksi Kennelliiton jalostustietokantaa, edellistä, vuosina 2012-2016 voimassa ollutta JTO:ta sekä vuonna 2022 tehtyä terveystarkastusta, joka suunnattiin rodun omistajille ja kasvattajille. Vastauksia saatiin 90 koirasta.

Rodussa esiintyy allergioita ja atopiaa ja jonkin verran purentaongelmia ja nivelongelmia (kynnärnivelet, polvet). Jalostuskoirien tutkimista silmien, polvien ja kynnäripäiden osalta suositellaan. Lisääntyneen arkuuden takia jalostusyksilöiden luonteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Jalostuksen suurin haaste on estää geenipoolin kapeneminen entisestään sekä ehkäistä vakavien perinnöllisten sairauksien leviäminen. Tärkeintä on säilyttää rotu mahdollisimman elinvoimaisena.

Rodun käyttötarkoitus

Rodun käyttötarkoitus oli alun perin monipuolinen metsästys, mutta nykyään ceskyterrieri on pääasiassa miellyttävä seura- ja harrastuskoira.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilyttää rodulle tyypillinen ystävällinen ja hyvähermoinen luonne.	Arkoja koiria ei saa käyttää jalostukseen. Jalostusyksilöiden luonteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Ehkäistä vakavien, perinnöllisten sairauksien yleistymistä rodussa. Vuoden 2022 terveystarkastuksen perustella rodussa yleisimmin esiintyviä ongelmia ovat allergiat ja atopiat sekä purentaviat ja hammaspuutokset.	Sairasta koira ei saa käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei suositella yhdistelmiä, joiden vanhemmilla esiintyy samoja vikoja, eikä yhdistelmiä, joissa lähisukulaisissa esiintyy molemmin puolin samoja vakavia sairauksia ja vikoja.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet

Kerätään tietoa rodun mahdollisista lisääntymisongelmista.	Toteutetaan kasvattajille suunnattu pentueiseurantakysely, jossa kysytään astutuksesta, synnytystavasta, mahdolliseen sektioon johtaneista syistä ja pentujen hoidosta.

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilyttää rodun terve ja liioittelematon rakenne.	Jalostukseen käytetään vain rodunomaisia koiria, joilla ei ole liioiteltuja piirteitä. Suositellaan, että jalostukseen käytettävällä koiralla on näyttelystä vähintään laatuarvio EH tai hyväksytyt tulokset virallisesta jalostustarkastuksesta.
Kartoittaa kyynärnivelen inkogruenssin tilanne rodussa.	Suositellaan, että jalostukseen käytettävällä koiralla on virallinen kyynärkuvauslausunto.

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilyttää seura- ja harrastuskoiralle tärkeä ystävällinen ja hyvähermoinen luonne.	Arkoja koiria ei saa käyttää jalostukseen. Jalostusyksilöiden luonteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Geenipoolin säilyttäminen mahdollisimman laveana.	Tuodaan riittävästi uusia koiria ulkomailta ja pyritään käyttämään myös ulkomaisia uroksia. Keskustellaan rodun kotimaan kanssa roturisteytyksen mahdollisuudesta.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Ei rotukohtaisia rekisteröintiehtoja. Rotu ei ole mukana PEVISA-ohjelmassa.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Rodun synty ja ensimmäiset vuodet Tshekkoslovakiassa

Rodun luoja, kynologi ja geneetikko Frantisek Horak (1909–1996) sai 1930-luvulla ajatuksen uudesta rodusta, joka olisi ideaalinen kahden rodun - sealyhaminterrierin ja skotlanninterrierin yhdistelmä. Hänen tarkoituksenaan oli luoda pieni, eloisa ja turkinhoidoltaan helppo rotu, jolla olisi käytännölliset roikkuvat korvat (kuten sealyhaminterrierillä) ja joka olisi täysin pigmentoitunut (kuten skotlanninterrieri), ja joka sopisi paremmin metsästykseseen. Hän myös halusi kokeilla mahdollisuuksia luoda uusi puhdas rotu hyvin pienestä alkuperäisyksilöiden määrästä (lopulta ceskyterrierin kehityksessä oli mukana alkuperäisesti vain 2 urosta ja yksi narttu).

Frantisek Horak kasvatti alun perin skotlanninterriereitä. Hän oli kiinnostunut tutkimaan niiden käytöstä ja erityisesti niiden metsästystaitoja. Ensimmäinen skotlanninterrieripentue hänelle syntyi vuonna 1938.

Horakille tarjoutui mahdollisuus tutustua myös sealyhaminterriereihin ja vuonna 1940 hän hankkikin ensimmäisen oman sealyhaminterrierinarttunsa. Myöhemmin hän hankki lisää sealyhameja, jotka osoittautuivatkin erittäin hyväksi metsästysominaisuuksiltaan; niillä oli hyvät nenät ja ne olivat vastakohta skoteille helpon ohjattavuutensa vuoksi. Tuona aikana hän alkoi uudelleen pohtia, alun perin jo vuonna 1934 syntynyttä ajatustaan, muokata täydellinen kompromissi näistä kahdesta rodusta. Näin ollen vuonna 1949 hän risteytti skotlanninterrierinarttunsa (Donka Lovu Zdar) sealyhaminterrieriuroksella (Buganier Urquelle).

Tuloksena syntyi 3 pentua, joista vain yksi uros selviytyi. Se sai nimen Adam Lovu Zdar. Tämä koira oli tiikerijuovainen eli brindle, aivan kuten äitinsä. Sillä oli puoliksi roikkuvat, mutta isommat korvat kuin skotilla. Tästä syystä Horak päättikin kirurgisesti muuttaa ne roikkumaan kokonaan. Adam Lovu Zdar oli myös erittäin hyvä metsästyskoira. Valitettavasti se tuli ammutuksi vuonna 1951 jänisjähdissa.

Jo tuolloin Horak ilmoitti kokeellisista uuden rodun jalostamiskokeiluistaan Tshekin terrierklubille ja vaati rotua nimettäväksi ceskyterrieriksi, jos siitä tulisi onnistunut.

Vuonna 1950 hän toisti risteytyksensä. Tällä kertaa emäksi tuli skotlanninterrierinarttu Scotch Rose ja isäksi jälleen sealyhaminterrieri Buganier Urquelle. Tässä kuuden pennun pentueessa oli vain yksi uros, jolla oli normaalisti laskeutuvat korvat kuten Horak halusi. Koira oli Balda Lovu Zdar ja sekini oli brindle. Siitä tuli käytännössä rodun kantaisä. Seuraavaksi Horak risteytti koirat Baba Lovu Zdar (joka oli Balda Lovu Zdar:in sisko samasta pentueesta) ja Adam Lovu Zdar sekä myöhemmin käytti Baldaa Baballe (veli - sisko yhdistelmä), mutta yksikään pentu ei ollut käyttökelpoinen jatkojalostukseen kummastakaan pentueesta.

Tämän jälkeen risteytys tehtiin tarkoituksellisesti Baldan ja sen äidin Scotch Rose:n kanssa. Tämä yritys oli onnistunut, koska syntyneessä pentueessa oli kaksi pentua, joilla oli hyvin laskeutuvat korvat - uros Dareba Lovu Zdar sekä narttu Diana Lovu Zdar. Brindle Dareba meni metsästyskoiraksi, mutta vähän myöhemmin se kuoli, eikä sitä ehditty käyttää jalostukseen. Dareban siskosta Dianasta tuli kuitenkin rodun kantaemo. Ensin Diana oli musta, myöhemmin tumman harmaa ja sillä oli erityisen hyvin laskeutuvat korvat. Diana oli hyvä esimerkki siitä miltä halutun kaltaisen ceskyn tuli näyttää. Horak päätti ajaa ceskyn turkin pois koneella tavallisen, vaikeamman trimmausmetodin (nyppimisen) sijasta.

Koska ensimmäiseen risteytykseen Horak oli valinnut äiti-poika yhdistelmän (Balda Lovu Zdar x Scotch Rose), seuraavaan hän valitsi nartuksi Diana Lovu Zdarin ja isäksi sealyhaminterrieriuroksen. Tällä aikaa Buganier Urquelle oli kuollut, joten yhdistelmään päätettiin käyttää sen poikaa Jasans Amorous Artillerymania (kasvattaja Mr. Mann, Prahasta). Pentueeseen syntyi 2 urosta ja yksi narttu. Ne saivat nimet Fantom, Furiant ja Fenka (kennelnimenä tietysti Lovu Zdar). Fantom oli brindle, kuten sen sisko Fenka, mutta uros Furiant oli musta keltaisilla merkeillä (black&tan). Kaikilla oli valkoiset merkit rinnassa ja jaloissa. Furiant oli voimakkaasti rakentunut ja sillä oli suuri valkoinen "kaulus", joten se ei soveltunut jalostukseen. Fantom astui myöhemmin sisarensa Fenkan. Tästä pentueesta vain yksi selviytyi. Siitä tuli Halali Lovu Zdar (black&tan narttu valkoisilla merkeillä). Halalista tuli lopulta rodun tukipilari.

Seuraavasta yhdistelmästä (Fantom Lovu Zdar x Halali Lovu Zdar) syntyi yksi ruskea uros (brown&tan), Chytry Lovu Zdar. Valitettavasti se oli steriili. Jälkeenpäin Horak astutti Fantomilla tämän äidin Diana Lovu Zdarin. Tähänkin pentueeseen syntyi yksi ruskea, narttu Iris Lovu Zdar.

Narttu oli kokonaan ruskea, ilman merkkejä. Johtuen tilan puutteesta sekä ongelmista liittyen ruskeiden koirien kasvatukseen Horak päätti antaa nartun pois erälle ystävälleen, joka valitettavasti myöhemmin menetti sen. Nämä koirat olivat ainoat ruskeat ceskyt vuoteen 1993 asti. Ruskean pigmentin geenin täytyi näin ollen olla koirissa: Fantom, Diana (Fantomin äiti) sekä Halali (Fantomin tytär). Ruskean värin geenin oletettiin tulleen sealyhameilta, koska skoteilla sitä ei ollut koskaan tavattu.

Vuonna 1959 Horak esitteli Fantom, Chytry ja Javor Lovu Zdarin kansainvälisessä koiranäyttelyssä Liberecissä (kilpailun ulkopuolella). Vierailijat, etenkin ulkomaalaiset, olivat erityisen kiinnostuneita tästä uudesta rodusta. Näyttelyn jälkeen aloitettiin näiden terrierien sukutaulujen syöttäminen Tšekkoslovakian Kennelliiton rekisteriin. Numero 1. rekisterissä meni nartulle Chrabra Lovu Zdar ja 13 muuta ceskyä saivat rekisterinumerot.

Vuonna 1963 FCI tunnusti ceskyterrierin viralliseksi roduksi. Täten Frantisek Horakin kehittämisprosessi oli tullut valmiiksi.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

1970-luvulla ceskyterrierin kehitys Tšekkoslovakiassa oli vastatuulella. Nartut olivat joko liian vanhoja tai ne eivät tiinehtyneet; uroksilla puolestaan esiintyi astumishaluttomuutta ja pentuja kuoli erilaisiin virustauteihin. Frantisek Horák ja tyttärensä Hana Petrusová alkoivat etsiä narttuja, joita he voisivat käyttää jalostuksessa. Kaikki nartut astutettiin uroksella Cedro Bohemicus ja jälkeläisiä pystyttiin käyttämään jatkojalostuksessa.

Kaikkien terrieriroitujen kasvatusta valvoi valtakunnallinen metsästysyhdistys, johon kaikkien terrierikasvattajien tuli kuulua. Jäseneksi oli kuitenkin vaikea päästä, sillä yhdistys ei halunnut pelkkiä kasvattajajäseniä. Jäsenten tuli läpäistä metsästäjille tarkoitettu koe, käydä ampumaradalla ja osallistua kokouksiin. Kasvattajien koiramäärää rajoitettiin ja nartuille oli karensiaikoja, jolloin niitä ei voitu astuttaa. Tästä syystä moni rodusta kiinnostunut luopui kasvatustavoista. Rodun kasvattajat olivat metsästäjiä ja he totesivat pian ceskyterrierin turkin vaativan enemmän työtä kuin mitä he olivat valmiita tekemään. Metsässä ja kurapellolla työskentelevä koira ei pärjännyt näyttelykehässä eikä sitä siten voitu käyttää jalostukseen. Kiinnostus rotua kohtaan laski entisestään.

Vuosina 1984 ja 1985 Horák aloitti rodun uudistamisen ja astutti sealyhaminterrierinarttu Andra z Rastamorun ceskyterrieriuroksella Vánek Lovu zdar. Tuloksena oli uros Cent Lovu zdar ja nartut Belinda, Besy, Bora, Cena ja Clona Lovu zdar, joilla jalostustyö jatkui. Risteytys sealyhaminterrieriin lisäsi välitöntä elinvoimaa ja lisääntymiskykyä, parempaa immuniteettia ja turkin laatua. Negatiivisia vaikutuksia olivat vaaleat silmät, isot ja raskaat korvat sekä korkealle kiinnittynyt, selän päälle kaartuva häntä. Andra z Rastamorun käyttäminen oli kuitenkin positiivinen asia rodulle.

Tšekkoslovakiassa rotutyyppejä vakautettiin tiukalla sukusiitoksella ja matadorijalostuksella. Erityisesti uroksia Echo Lovu zdar, sen poika Ben Prásek ja Frederic zum Lichtenrader Hof käytettiin paljon 1990-luvulla.

Vasta vuonna 1989, metsästysjärjestön auktoritatiivisen monopoliaseman heikennyttyä, pystyttiin perustamaan Klub chovatelů českých teriérů, ceskyterrierin rotujärjestö rodun kotimaassa. Vuodesta 1992 yhdistys on järjestänyt vuosittaiset ceskypäivät, joihin kasvattajat eri maista ovat aktiivisesti osallistuneet.

Rotutyypissä ei ole tapahtunut näiden vuosien jälkeen merkittäviä muutoksia. Koirien koko on hieman kasvanut johtuen osittain paremmasta ruuasta ja matolääkityksistä ym. elintason noususta. Matadorijalostusta esiintyy edelleen, joskaan ei ihan niin laajassa mittakaavassa kuin 90-luvulla.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Lucasinterrieri on Iso-Britanniassa 1940-luvulla kehitetty sealyhaminterrierin ja norfolkinterrierin risteytys, joka on ceskyterrierin tavoin kehitetty alun perin vain muutamasta koirasta. Lucasinterrieriä ei ole virallisesti tunnustettu FCI:ssä eikä suurimmissa kansallisissa kenneljärjestöissä.

Eri linjat

Rotu ei ole jakaantunut linjoihin eri ominaisuuksien suhteen. Eri suvuissa on luonteiltaan erityyppisiä koiria, mikä kertoo lähinnä siitä, että luonneominaisuudet ovat periytyviä. Rodun jakautuminen eri linjoihin vaatisi kasvattajilta määrätietoista jalostustyötä ja tiettyjen ominaisuuksien suosimista usean sukupolven ajan. Ceskyterrierillä ei ole suurta riskiä eri linjoihin jakaantumisesta, sillä rodun edustajalta vaaditut harrastus- ja luonneominaisuudet eivät sulje pois koiran näyttelymenestystä.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomeen ensimmäinen ceskyterrieri tuotiin Ruotsista vuonna 1976. Narttu nimeltä Gamgi muodostaa pohjan suomalaiselle ceskyterrierikasvatukselle. Sen ensimmäisessä pentueessa isänä käytettiin ruotsalaista urosta (Solkustens Ohre) ja pentue rekisteröitiin Solkustens-kennelin nimiin. Seuraavat tuonnit tulivat myös Ruotsista vuosina 1979 ja 1982, urokset Nurenjev ja Urban.

Solvargens-kennelin kasvattamalla nartulla aloitti kasvatuksen Sötnosar's-kennel vuonna 1986. Norjasta (Kozinki Lydia vuonna 1986, Sötnosar's kenneliin), Ruotsista (Solkustens Mila 1984, Metrin - kenneliin) ja Tshekistä (Divoch Adam 1984, Metrin-kenneliin) tuotettiin seuraavat jalostuskoirat, jotka olivat pitkään merkittävässä asemassa suomalaisessa ceskyterrierikasvatuksessa.

90-luvun taitteessa tuotettiin useita merkittäviä jalostuskoiria eri puolelta Eurooppaa: Chabra del Monte (Tshekkoslovakia 1989), Bandita Kvitko (Tshekkoslovakia 1990), Tornado Rik (Tshekkoslovakia 1988), Beauty-Barucha v.d. Dibasa (Hollanti 1989).

Rodun piirissä on ollut tasaisesti muutamia kasvattajia ja pentumäärät ovat olleet 10-20 vuosirekisteröinnin tasolla.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Ensimmäinen rotukerho ceskyterriereille perustettiin vuonna 1987 yhdessä dandiedinmontinterriereiden kanssa. Yhteistyö ei kuitenkaan lähtenyt kunnolla käyntiin ja niin aktiiviset ceskyharrastajat perustivat 11.12.1989 oman rotukerhon, Cesky-kerho ry. Cesky-kerho ry on ollut Suomen Terrierijärjestö ry:n jäsen vuodesta 1992. Suomen Terrierijärjestö on toiminut rodun Suomeen tulosta lähtien ceskyterrierin rotujärjestönä. Helsingin Seudun Kennelpiirin ja Suomen Kennelliiton jäsen yhdistys on ollut vuodesta 1993. Cesky-kerho ry saavutti rotua harrastavan yhdistyksen aseman vuonna 2002.

Cesky-kerhon hallitukseen kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja ja vähintään neljä (4) enintään kuusi (6) muuta jäsentä. Hallituksen puheenjohtajan toimikausi kestää vuoden, muiden jäsenten toimikausi on kaksi (2) vuotta.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Cesky-kerho ry:n jäsenmäärä on pysytellyt useiden vuosien ajan noin sadassa.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Hallituksen alaisuudessa toimii jalostustoimikunta, joka muodostuu puheenjohtajasta ja vähintään kolmesta (3) muusta jäsenestä. Vuosikokous valitsee jalostustoimikunnan puheenjohtajan, joka puolestaan nimeää hallituksen suostumuksella muut jäsenet. Jalostustoimikunnan toimikausi on

viisi (5) vuotta. Suositellaan, että ainakin yksi jalostustoimikunnan jäsenistä olisi käynyt SKL:n jalostusneuvojen peruskurssin.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on mm. neuvoa kasvattajia, antaa opastusta koirien tuonnissa ja jalostuskoirien valinnassa, ylläpitää rekisteröintitilastoja, järjestää jalostustarkastuksia ja kerätä rodusta tarpeellista tietoa terveyteen ym. liittyen.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monien perinnöllisten vikojen ja sairauksien puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmälle, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. (Lähde: www.kennelliitto.fi)

Ceskyterrierin suosio on pysynyt vähäisenä rodun Suomeen tulosta lähtien. Vuosittaiset rekisteröinnit ovat vaihdelleet muutamasta yksilöstä pariin kymmeneen. Pentuemäärä vaihtelee, yleensä pentueita syntyy kahdesta kolmeen vuodessa, lisäksi ulkomailta tuotetaan keskimäärin 3 koiraa vuosittain.

Taulukko 1. Yhteenveto ceskyterrierin jalostuspohjan laajuudesta ja tehollisesta populaatiokoosta (rekisteröintien perusteella) vuosina 2012-2022 (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä).

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Pennut (kotimaiset)		22	9	9	5		30	7	14	11	8
Tuonnit	4	3	2	2	7	1	4	1	1	2	3
Rekisteröinnit yht.	4	25	11	11	12	1	34	8	15	13	11
Pentueet		5	2	2	2		6	2	4	2	4
Pentuekoko		4,4	4,5	4,5	2,5		5,0	3,5	3,5	5,5	2,0
Kasvattajat		5	2	2	2		6	2	4	2	3
Jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki		5	2	2	2		3	1	4	1	4
- kotimaiset		3	1		1		1	1	2		3
- tuonnit		2	1	2	1		2			1	
- ulkomaiset		0	0	0	0		0	0	2	0	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä		4 v 9 kk	4 v 11 kk	4 v 7 kk	6 v 9 kk		3 v 2 kk	2 v 2 kk	4 v 10 kk	1 v 11 kk	4 v 6 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki		5	2	2	2		6	2	4	2	4
- kotimaiset		3	1	1	1		5	1	2	1	1
- tuonnit		2	1	1	1		1	1	2	1	3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä		4 v 6 kk	3 v 6 kk	3 v 4 kk	4 v 3 kk		4 v 2 kk	5 v 7 kk	3 v 2 kk	4 v 9 kk	2 v 7 kk
Isoisät		8	4	4	4		7	3	7	3	7
Isoäidit		10	4	4	4		8	3	8	3	7
Sukusiitosprosentti		3,45%	2,51%	1,51%	2,06%		2,36%	1,55%	2,45%	0,39%	2,97%

Tauluko 2. Rekisteröintimäärät Suomessa

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Pennut (kotimaiset)		22	9	9	5	0	30	7	14	11	8
Tuonnit	4	3	2	2	7	1	4	1	1	2	3
Rekisteröinnit yhteensä	4	25	11	11	12	1	34	8	15	13	11

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien määrä vaihtelee jonkin verran vuosittain. Vuosina 2012-2022 ceskyterrierejä tuotiin Suomeen Tshekeistä, Ruotsista, Hollannista, Unkarista, Puolasta, Liettuasta ja Venäjältä. Koiria tuodaan paljon myös lemmikeiksi Suomen pienten rekisteröintimäärien takia, eikä kaikkia tuontikoiria rekisteröidä Suomeen.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Tarkastelujaksolla jalostukseen käytettyjen urosten keskimääräinen ikä on vaihdellut vajaasta kahdesta vuodesta melkein seitsemään vuoteen. Jalostukseen käytettyjen narttujen keskimääräinen ikä puolestaan on vaihdellut kahdesta ja puolesta vuodesta viiteen ja puoleen vuoteen.

Tietoa sukusiitoksesta

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös toden näköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Lähde: www.kennelliitto.fi)

Rodun kannan pienuudesta huolimatta ceskyterriereillä keskimääräinen lyhyen aikavälin sukusiitosaste vuositasolla on pysynyt suomessa suhteellisen maltillisena. Mitä useammalla sukupolvella sukusiitosastetta tarkastellaan, sitä korkeammaksi se nousee.

Koko populaation sukusiitosasteen ei suositella nousevan enempää kuin 0,25 % vuodessa eli 1,00 % sukupolvessa (= 4 vuotta). Sukusiitosasteen nopea kasvu muutaman sukupolven aikana tarkoittaa jalostuspohjan kapenemista ja nopeaa alleelien hävikkiä. Lisäksi tulee huomioida, että lähisukulaisten paritus kasvattaa nopeasti sukusiitosastetta ja aiheuttaa enemmän haittoja kuin hitaasti kertyvä, suljetun populaation aiheuttama väistämätön sukusiitosasteen kasvu. Myös tulevaisuudessa on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei vuosittainen koko populaation sukusiitosaste pääse kohoamaan liian korkeaksi.

Kun tehollisen populaation koko yhdessä sukupolvessa on alle 50 yksilöä, populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Mitä pienempi luku on, sitä haavoittuvaisemmassa tilassa ollaan. Populaation monimuotoisuuden kannalta olisi suotavinta, että mahdollisimman monia perusvaatimuksia täyttäviä yksilöitä – sekä uroksia että narttuja – käytettäisiin jalostukseen tasaisesti eikä yhtä koiraa käytettäisi "liikaa". Liikakäytöksi voidaan lukea yli 10 % osuus kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5 % sukupolvea kohden. Sukupolvella käsitetään tässäkin kohdassa neljä vuotta.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Rodun vähäisten pentueiden määrän vuoksi vuosittainen sukusiitosaste vaihtelee paljon. Viimeisen 10 vuoden ajanjaksolla vuosittainen sukusiitosaste on vaihdellut välillä 0,39-3,45 %. Rodussa käytetään runsaasti tuontikoiria, joiden sukutaulu ei aina ole KoiraNetissä riittävän pitkälle tiedossa. Tämä voi vaikuttaa sukusiitosasteen näennäiseen mataluuteen. KoiraNetissä tuontikoirien taustalla olevat koirat on kirjattu monesti siten, että yksi koira löytyy usealla eri rekisterinumerolla, jolloin syntyy tilastollista virhettä sukusiitosastetta laskettaessa. Rotuyhdistyksen näkemyksen mukaan tämä aiheuttaa kohtalaista virhettä.

Taulukko 2. Jalostukseen käytetyt urokset ja nartut 2012-2022

Jalostukseen käytetyt urokset ja nartut 2012-2022											
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki		5	2	2	2		3	1	4	1	4
- kotimaiset		3	1		1		1	1	2		3
- tuonnit		2	1	2	1		2			1	
- ulkomaiset		0	0	0	0		0	0	2	0	1
Jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki		5	2	2	2		6	2	4	2	4
- kotimaiset		3	1	1	1		5	1	2	1	1
- tuonnit		2	1	1	1		1	1	2	1	3

Taulukko 3. Vuosina 2012-2022 jalostukseen runsaimmin käytetyt urokset

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ERCHKANS INCREDIBLE IOLITE	3	16	13,91%	14%	1	1	3	16
2	JAMES DAY BREAK	2	13	11,30%	25%	1	10	2	13
3	NORKINSTEIN GRIZZLY	2	11	9,57%	35%	3	11	2	11
4	SELLANDAFJALLS LINUS	2	11	9,57%	44%	4	13	2	11
5	WINDYTOWN CRANBERRY CANDY	2	7	6,09%	50%	0	0	2	7
6	CC'S COCO ROCO	1	7	6,09%	57%	0	0	1	7
7	CANTABILE WALO	2	6	5,22%	62%	2	10	2	6
8	FINDAFRIEND AMUSING AFFE	2	6	5,22%	67%	0	0	2	6
9	FINDAFRIEND ADORABLE ABBE	2	6	5,22%	72%	0	0	2	6
10	SÖTNOSAR'S FANTOM	1	5	4,35%	77%	10	29	2	7
11	ALGOL STELLA SARENSIS	1	5	4,35%	81%	3	15	1	5
12	WINDYTOWN GREGORIUS	1	5	4,35%	85%	0	0	1	5
13	HONZICEK GAREX	1	5	4,35%	90%	0	0	1	5
14	ESTET CLASSIC FLAMENDR	1	4	3,48%	93%	5	26	2	9
15	CANTABILE XANDER	1	2	1,74%	95%	0	0	1	2
16	ONEVA EDUARD MALSVILLE	1	2	1,74%	97%	3	3	1	2
17	CANTABILE SEBASTIAN	1	1	0,87%	97%	0	0	3	10
18	SÖTNOSAR'S ELMER	1	1	0,87%	98%	3	7	3	8
19	METRIN TOTORO	1	1	0,87%	99%	0	0	1	1
20	TEOFIL KALIFA BOHEMICA	1	1	0,87%	100%	2	9	1	1

Viittä urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Taulukko 4. Vuosina 2012-2022 jalostukseen käytetyt nartut

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	PEPITAHILL'S COOKIE	2	13	11,30%	1	8	2	13
2	SÖTNOSAR'S BIANCA	2	11	9,57%	2	4	2	11
3	CANTABILE WALKIA	2	9	7,83%	3	15	2	9
4	OFF THE BLUE HUNTER BLUE MALA	2	8	6,96%	2	9	2	8
5	NIGHT WISH BOZENA	2	7	6,09%	1	5	2	7
6	CANTABILE XANTHE	1	7	6,09%	0	0	1	7
7	CANTABILE XELENE	1	6	5,22%	2	6	1	6
8	WINDYTOWN CLEMENTINE COOKIE	2	6	5,22%	1	5	2	6
9	DANAE SUE DAY BREAK	2	6	5,22%	0	0	2	6
10	MESMERIZING SILVER ACROBAT	2	6	5,22%	0	0	2	6
11	CANTABILE VERONICA	1	5	4,35%	5	15	2	8
12	SELLANDAFJALLS KIRA	1	5	4,35%	4	12	1	5
13	GALBRAITH ONE AND ONLY	1	5	4,35%	1	5	1	5
14	ASHA	1	5	4,35%	0	0	1	5
15	TARNMAS ROSE OF CIMARRON	1	5	4,35%	0	0	1	5
16	LUNA ZLATA CHARA	2	3	2,61%	5	16	3	5
17	METRIN SILVIA OF MILAN	1	3	2,61%	0	0	1	3
18	CHALMA'S GISELLE	1	2	1,74%	0	0	1	2
19	WINDYTOWN ALICA	1	2	1,74%	0	0	1	2
20	METRIN VILIBERTTA	1	1	0,87%	0	0	2	9

Jalostuskoirien käyttömäärät

Hyvin pientä osaa populaatiosta käytetään jalostukseen.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Rodun ollessa näin harvalukuinen kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat jossain määrin toisillensa sukua. Vuosina 2012-2022 käytettyjen urosten joukosta löytyy useita isiä/poikia ja narttujen joukosta äitejä/tyttäriä.

Estet Classic Flamendrilla on 26 toisen polven jälkeläistä. Sen jälkeläisistä runsaimmin käytettyjen urosten listalla on Cantabile Xander, nartuissa sen pentuesisaret Cantabile Xanthe ja Xelene, sekä toiseksi eniten käytetty narttu Sötnosar's Bianca. Cantabile Xelene tytär Mesmerizing Silver Acrobat on puolestaan saanut kahdet pennut.

Sörnösar's Fantomilla on 29 toisen polven jälkeläistä. Sen jälkeläisistä uroksella Cantabile Walo on 10 toisen polven jälkeläistä ja sen pentuesisarella Cantabile Walkialla 15 toisen polven jälkeläistä. Cantabile Walon ja Walkian emä on Luna Zlata Chara, jolla puolestaan on 16 toisen polven jälkeläistä. Sötnosar's Fantomin jälkeläisiin kuuluvat pentueveljekset Findafriend Adorable Abbella ja Findafriend Amusing Affella on kummallakin kaksi pentuetta, mutta ei toisen polven jälkeläisiä.

Koiria, joilla on runsaasti jälkeläismäärä ensimmäisessä ja toisessa polvessa rodun populaation kokoon nähden, ovat uroksista Estet Classic Flamendr, Sörnösar's Fantom, Erchkan's Incredible Lolite, James Day Break, Norkin Stein Grizzly, Sellandafjalls Linus ja Algot Stella Sarensis sekä nartuista Cantabile

Walkia, Luna Zlata Chara, Pepitahill's Cookie ja Sellandafjalls Kira. Suositeltava yläraja koiran jälkeläismäärälle on 2-3 pentuetta tai maksimissaan 5 % neljän vuoden rekisteröintimääristä laskettuna. 2012-2022 syntyneistä 4 vuoden keskimääräinen rekisteröintimäärä on 53 pentua ja siitä 5 % on 3 pentua eli yksi pentue, tai maksimissaan kaksi, jos ensimmäinen pentue on pieni.

Algol Stella Sarensiksella ja James Day Breakilla on pentueita myös ulkomailla ja niiden ulkomailla syntyneitä jälkeläisiä ensimmäisessä tai useammassa polvessa on myös tuotu Suomeen.

Rodun populaatiot muissa maissa

Ceskyterrieri on harvinainen rotu kaikkialla maailmassa ja pentumäärät ovat pieniä. Pentuja syntyy jonkin verran Ruotsissa, Iso-Britanniassa ja USAssa, rodun kotimaassa Tsekeissä pentuemäärät ovat viimeisen 10 vuoden aikana vähentyneet jonkin verran. Suositut sukulinjat ovat levinneet laajasti ympäri maailmaa ja on vaikeaa löytää erisukuisia koiria laajentamaan jalostuspohjaa.

Yhteenvedo rodun jalostuspohjan laajuudesta

Ceskyterrierien rekisteröintimäärien keskiarvo Suomessa on pysytellyt viimeisen 10 vuoden aikana noin 14 koirassa per vuosi. Vuosittaista vaihtelua esiintyy välillä suurestikin.

Ceskyterrieriharrastajat ovat tuoneet Suomeen pentuja, ulkomaisten urosten käyttö on ollut melko vähäistä. Vuosina 2012-2022 jalostukseen käytetyistä uroksista suomalaisia oli 50 %, tuonti- tai ulkomaisia koiria 50 %. Kotimaisten narttujen osuus jalostukseen käytetyistä nartuista oli 55 %.

Uroksia ja narttuja on käytetty jalostukseen keskimäärin noin 4-vuotiaina. Yksittäisen pentueiden sukusiitosaste vaihteli 0 %:sta 3,54 %:iin vuosina 2012-2022 viidellä sukupolvella laskettuna.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Maailmanlaajuisesti ceskyterrierin jalostuspohja on pieni. Populaatiota kaventavana tekijänä voidaan todeta, että eri maissa on pitkälti samoja sukulinjoja. Lukuisat tuonnit eri maiden välillä ovat lisäksi sekoittaneet linjoja keskenään niin että on todella vaikeaa löytää täysin vieraita, uusia sukulinjoja.

Iso osa tuontikoirista tuodaan puhtaasti lemmikeiksi, jolloin niiden sukutauluun ei välttämättä kiinnitetä huomiota, koirilla voi olla jalostuksen kannalta ei-toivottuja ominaisuuksia (esim. purentavika, häntämutka, lähisukulainen tiedetään skottikramppia aiheuttavan geenin kantajaksi) tai niitä rekisteröidä Suomessa.

Mitä enemmän terveystutkimuksia jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan, suositellaan tai suositetaan, on riskinä, että urokseksi valitaan jo kattavasti tutkittu koira kuin aletaan tutkia ns. peräkammarinpoikaa tai jätetään suosittelut terveystutkimukset kokonaan tekemättä.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rotu ei kuulu PEVISA-ohjelmaan. Yksittäisen uroksen pentuemääräksi suositellaan kolmea pentuetta Suomessa koiran elinaikana. Suosituksesta voidaan poiketa erityisen painavista syistä (esim. hyvin pienet pentueet).

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Ceskyterrierin rotumääritelmässä kuvataan luonnetta seuraavasti: Tasapainoinen, ei aggressiivinen, helposti koulutettava, miellyttävä ja iloinen seuralainen, hieman varautunut vieraita kohtaan. Luonteeltaan rauhallinen ja lempeä. Arka, hermostunut tai tasapainoton luonne luokitellaan rotumääritelmässä hylkääväksi virheeksi.

Alkuperäinen käyttötarkoitus oli ketun ja mäyrän metsästys, nykyään ceskyterrieri on enimmäkseen koti- ja seurakoira.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Vuoden 2022 terveystarkastuksessa luonne oli omana osionaan. Kyselyn kautta saatiin tietoa 90 ceskyterrieristä. Tuloksista kävi ilmi, että 10 koiran (11,1 %) arkuus häiritsi jokapäiväistä elämää. Lisäksi kahdella koiralla ilmeni eroahdistusta, kahdella resurssiaggressiota, kahdella tiettyihin tilanteisiin liittyvää aggressiota ja kahdella pakonomaista ahmimista.

Ceskyterrieri on terrieriksi pehmeäkö, melko rauhallinen, ystävällinen, älykäs ja helposti koulutettava. Se kiintyy voimakkaasti omistajiin ja perheeseensä ja on erinomainen seuralainen. Ceskyterrieri nauttii ihmisten seurasta ja osallistuu innokkaasti perheensä kaikkiin toimiin. Suomessa rodun edustajien luonteet vastaavat suurimmilta osin tätä kuvausta. Suomen populaatiossa suuri osa koirista on reippaita ja avoimia, mutta joitakin arkoja ja varautuneita yksilöitä löytyy. Arkuus tai liiallinen varautuneisuus ovat ristiriidassa rodun käyttötarkoituksen, seura- ja harrastuskoirana toimimisen, kanssa. Ceskyterrieri ei saa osoittaa aggressiivisuutta tai pelkoa ihmisiä kohtaan. Rodulle tyypillistä pidättyväisyyttä ei tule sekoittaa arkuuteen.

Arkuus voi kohdistua tiettyihin kohteisiin tai tilanteisiin, esimerkiksi vieraisiin ihmisiin, autoiluun, hoitotoimenpiteisiin, toisiin koiriin, erilaisiin ääniin tai uusiin asioihin. Koira saattaa kuitenkin olla hyvinkin reipas monien muiden asioiden suhteen. Pahimmillaan arkuus voi näkyä jatkuvasti koiran arjessa, jos pelottavia asioita tapahtuu toistuvasti sekä kotiloissa että ulkona. Monesti arka koira on helppo tunnistaa – se saattaa kyyristellä, vapista tai hakeutua piiloon tai omistajan jalkoihin häntä koipien välissä. Arka koira voi myös väistää vieraan ihmisen ottaessa siihen kontaktia tai pyrkiä kokonaan pois tilanteesta.

Kaikki koirat eivät kuitenkaan osoita pelkoa näin selkeästi, sillä jokaisella yksilöllä on omat tapansa reagoida pelottaviin tilanteisiin. Joskus koira käyttää niin lieviä tai huomaamattomia signaaleja, ettei niitä välttämättä edes tulkita ahdistuksen merkkeinä. Osa koirista taas on vieläkin vaikeammin tulkittavia – koira saattaa esimerkiksi asettua istumaan tai makaamaan vaikuttaen siltä, kuin tilanne ei kiinnostaisi sitä lainkaan. Näin voi tapahtua erityisesti, jos koira on oppinut, että se ei pääse tilanteesta pois, vaikka se tekisi mitä. Joskus koira saattaa yksinkertaisesti kieltäytyä liikkumasta tai tekemästä jotakin, mikä tulkitaan usein jääräpäisyydeksi. Osa koirista taas oppii, että hyökkäys on paras puolustus. Koira saattaa reagoida ahdistaviin tilanteisiin murisemalla, haukkumalla, näykkimällä tai puremalla. Koira ei välttämättä omistajan näkökulmasta näytä lainkaan pelokkaalta, ja siksi taustalla oleva arkuus jää helposti huomaamatta.

Koira on luoksepäästävä, kun se mielellään ja oma-aloitteisesti hakeutuu vieraidenkin ihmisten seuraan. Koira, joka selvästi välttää tutustumista tai osoittaa, ettei halua vieraita ihmisiä aivan iholle, on pidättyvä, kun taas koira, joka ei arastele tai väistä vieraita, mutta ei ole heistä erityisen kiinnostunutkaan, on välinpitämätön. (Lähde: Luonnetestin arvosteluohje) Ceskyterrierille tyypillistä on hienoinen pidättyväisyys tai välinpitämättömyys. Osa koirista on myös selvästi avoimia ja

luoksepäästäviä: koirat ottavat kontaktia vieraisiin ihmisiin ja hyväksyvät käsittelyn ongelmitta, mutta eivät silti yleensä lähde vieraan mukaan halukkaasti.

Ceskyterrierin tulee pystyä hallitsemaan käyttäytymistään, vaikka se olisikin joutunut pelon valtaan. Toimintakykyinen koira pystyy pelostaan huolimatta toimimaan ja tarvittaessa myös voittamaan pelkonsa. Koiran on myös kyettävä hallitsemaan jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä. (Lähde: Luonnetestin arvosteluohje)

Koiran luonteen arviointi on subjektiivista eikä aina kovin helppoa. Esimerkiksi arkuudelle ei ole mitään absoluuttista määritelmää, koska arkuus voi ilmetä eri koirissa hyvin eri tavoin. Kasvattajien tulee ymmärtää, miten arkuus voi ilmetä ja pyrkiä jalostusvalintoja tehdessään mahdollisimman kokonaisvaltaiseen luonteen arviointiin.

Hyvä, käyttötarkoitukseen soveltuva luonne on seura- ja harrastuskoiran tärkein ominaisuus terveyden ohella. Näihin onkin jalostuksessa ja jälkeläisten arvioinnissa kiinnitettävä erityistä huomiota.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Rotu on harvinainen kaikkialla maailmassa, eikä kattavia luonnetilastoja ole saatavilla. Arkuutta on raportoitu satunnaisesti eri maissa.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Suomessa on luonnetestattu kaikkiaan viisi ceskyterrieriä. Luonnetesti on tarkoitettu selvittämään koiran soveltuvuutta palveluskoiraksi, mutta se antaa silti tärkeää tietoa myös seurakoirien luonteesta. Vähäisen koiramäärän takia ei voida yleistää tuloksista rodulle tyypillisiä ominaisuuksia.

Rodulle ei ole määritelty ihanneprofiilia.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Ceskyterrierin alkuperäinen käyttötarkoitus oli monipuolinen metsästyskoira (luolakoira, ajava, noutava, karkottava).

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Ceskyterrieriä on alun perin käytetty pienriistan metsästyksen. Vaikka ceskyterrieri on nykyään seurakoira, monilla yksilöillä on edelleen kiinnostus riistaan. Monissa koiraharrastuksissa, kuten nosework, agility, viehejuoksu ja jäljestäminen, koirat voivat toteuttaa rodunomaisia käyttäytymistarpeitaan. Rotuyhdistys kannustaa koirien omistajia harrastamaan monipuolisesti koiriensa kanssa.

Kokeet

Vuosina 2012-2022 yhteensä 8 ceskyterrieriä on saanut tuloksen agilityssä, 5 rallytokossa ja 1 noseworkissa, tottelevaisuuskokeessa ja koiratanssissa. Yksi ceskyterrieri on lisäksi hyväksytty viralliseksi kaverikoiraksi.

Ceskyterrieri hankitaan yleensä lemmikiksi ilman koe- tai kilpailusuunnitelmia. Tavoitteellisesti harrastavat taas päätyvät rotuihin, jotka ovat suosittuja eri lajien harrastajien keskuudessa.

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Vain pieni osa ceskyterriereistä osallistuu elinaikanaan näyttelyyn. Syitä voivat olla omistajien haluttomuus turkinhoitoon ja koiran hankkiminen puhtaasti lemmikiksi, jolloin aktiivinen harrastaminen ei kiinnosta.

Näyttelykehissä on näyttelyarvosteluiden perusteella ajoittain esitetty arkoja, luoksepäästämättömiä koiria vaihtelevin palkintosijoin. Monilla ulkomuototuomareilla on edelleen käsitys ceskyterrieristä arkana koirana, paljolti vanhan maineen takia. Luonteet ovat kuitenkin parantuneet paljon. Näyttelyissä koirat ovat saaneet mm. seuraavia mainintoja luonteesta ja käyttäytymisestä: iloinen luonne, voisi olla itsevarmempi, oikein hyvä luonne, hyvä käytös, reipas, koira ei ole iloinen kehässä, tarvitsee itseluottamusta, varautunut mutta käsiteltävissä, hieman levoton esiintyminen, miellyttävä käytös, esiintyy ujusti, avoin ja ulospäinsuuntautunut luonne, voisi näyttää enemmän temperamenttia, ihastuttava luonne, oikein hyvä temperamentti, arastelee tilannetta.

Jalostustarkastuksia ei ole järjestetty tarkastelujaksolla.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Vuonna 2022 tehdyn terveystarkastuksen luonneosio ei nostanut yksinoloon liittyviä ongelmia merkittävästi näkyviin. Kahdella koiralla raportoitiin eroahdistusta.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Ceskyterrierinartut ovat yleensä hyviä emoja, jotka synnyttävät ja hoitavat pentunsa itsenäisesti ja rauhallisesti. Uroksissa on todettu astumishaluttomuutta, mutta vuoden 2022 terveystarkastuksessa jalostukseen käytettyjen urosten raportoitiin astuneen itse.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Ceskyterrieri on vieraiden ihmisten seurassa joko ystävällinen ja luoksepäästävä tai välinpitämätön. Ceskyterrieri kiintyy omaan perheeseensä syvästi ja haluaa olla mukana kaikissa arjen askareissa. Erityisesti pennun sosiaalistaminen on erittäin tärkeää. Turkinhoitotoimenpiteet sujuvat yleensä hyvin, kunhan koira on niihin pennusta asti opetettu.

Jotkut urokset saattavat suhtautua varautuneesti tai aggressiivisesti vieraisiin uroksiin.

Terveystarkastuksen mukaan 13 koiraa ei ollut täysin sisäsiistejä vaan vahinkoja sattui satunnaisesti, kahdella koiralla useammin kuin kerran viikossa. 5 urosta merkkaili sisällä, jos lähistöllä oli juoksuisia narttuja.

Pelot ja ääniherkkyys

Vuoden 2022 terveystarkastuksessa luonne oli omana osionaan. 10 koiran raportoitiin olevan niin arkoja, että arkuus haittasi jokapäiväistä elämää. Kyselyssä ei selvitetty erikseen ääniherkkyyttä.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Ikään liittyvistä käytöshäiriöistä on vain vähän tietoa, koska rotu on Suomessa harvinainen.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Mikään rotumääritelmässä kuvattu rakenteellinen seikka ei vaikuta ceskyterrierin käyttäytymiseen. Kipua aiheuttavat, nivelrikolle altistavat rakenneviat, kuten kynnärpäiden, selän tai polvien merkittävät ongelmat, voivat kuitenkin vaikuttaa käyttäytymiseen.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Keskeisin ongelma rodun luonteen osalta on arkuus, joka pahimmillaan haittaa koiran jokapäiväistä elämää. Seura- ja harrastuskoiran luonne on yksi sen tärkeimmistä ominaisuuksista.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Arkuus on periytyvä ominaisuus. Kasvattajien tulee ymmärtää arkuuden erilaiset ilmenemismuodot ja kiinnittää huomiota jalostuskoirien luonteisiin. Arat koirat tulee sulkea pois jalostuksesta.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Ceskyterrieri ei kuulu PEVISAan, joten pakollisia terveystutkimuksia ei ole.

Muutamit kasvattajat ja yksittäiset koiranomistajat ovat vapaaehtoisesti käyttäneet koiriaan, erityisesti jalostuskoiria, lähinnä silmä- ja polvitarkastuksissa sekä kynnärkuvissa. Muutamia sydänkuunteluja on myös tehty.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Patellaluksaatio

Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora (niukasti kulmautunut) takaraaja. Vika on periytyvä ja synnynnäinen, sillä polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa. Patellaluksaatio jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. I-aste on tavallisesti oireeton eikä kaipaa hoitoa. II- ja III-asteessa havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia: ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa eikä tukeudu sillä maahan (polvilumpio luiskahtanut pois paikoiltaan) ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio palautunut paikoilleen). IV-asteen luksaatiossa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen. Polvitutkimus ei kerro koiran riskistä sairastua ristisideongelmaan.

Jalostustoimikunta suosittelee, että jalostukseen käytettävillä koirilla olisi voimassa oleva virallinen polvitarkastuslausunto. Polvituloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Polvituloksen 2 tai sitä huonomman tuloksen saanutta koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Polvitulos määräytyy aina heikomman polven mukaisesti.

Taulukko 5. Ceskyterrierien viralliset polvitarkastukset 2012-2022

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	operoitu	Yhteensä
2012	11	8	1	0	0	0	0	9
2013	17	8	0	0	0	0	0	8
2014	10	4	0	0	0	0	0	4
2015	17	7	0	0	0	0	0	7
2016	26	6	0	0	0	0	0	6
2017	1	0	0	0	0	0	0	0
2018	10	5	0	0	0	0	0	5
2019	12	5	0	0	0	0	0	5
2020	10	4	0	0	0	0	0	4
2021	26	0	0	0	0	0	0	0
2022	5	0	0	0	0	0	0	0

Yhteensä	145	47	1	0	0	0	0	48

Kyynärnivelen inkongruenssi

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt (engl. elbow dysplasia, ED) ovat yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi. (Lähde: www.kennelliitto.fi)

Vuoden 2019 loppuun saakka ceskyterrieritkin saattoivat saada viralliset kyynärnivelen dysplasialausunnot. Kennelliiton on päättänyt, että 1.1.2020 alkaen kondrodystrofisille roduille ei enää anneta kyynärniveldysplasialausuntoja, sillä näillä roduilla ensisijainen kyynärnivelen kehityshäiriö on inkongruenssi, ei dysplasia. Kyynärnivelen inkongruenssissa kyynär- ja värttinäluu kasvavat eri tahtiin ja tällöin kyynärnivelen osiin kohdistuu epänormaali painorasitus. Inkongruenssi saattaa johtaa kyynärnivelen nivelrikkoon ja aiheuttaa etujalan ontumista. Vaikea-asteinen kyynärnivelen inkongruenssi vaatii yleensä kirurgisen hoidon

Kyynärnivelen inkongruenssilöydökset ovat yleistyneet muilla lyhytraajaisilla roduilla, kun koiria on alettu kuvata. Inkongruenssin yleisyydestä ceskyterriereillä ei ole vielä tutkittua tietoa, koska Suomessa koiria on kuvattu vain muutamia; ulkomailla koiria ei ole kuvattu ollenkaan. Pentuiän ontumista ei ole raportoitu, kaksi koiraa on kuitenkin operoitu aikuisiällä inkongruenssin takia. Kyynärnivelen kasvuhäiriöiden yleisyyden selvittämiseksi jalostustoimikunta suosittelee, että koiria kuvattaisiin mahdollisimman paljon ja ainakin jalostukseen käytettävät koirat tulisi kuvata. Inkongruenssin takia oireilevaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Allergiat ja atopia

Allergiat voidaan jakaa atopiaan ja ruoka-aineyleiherkkyysiin. Atopian allergeeneinä eli allergian aiheuttavina aineina voivat olla mm. siitepölyt, huonepöly, pölypunkki ja sieni-itiöt. Jos atopian aiheuttava allergeeni on siitepöly tai sieni-itiö, liittyy oireisiin vuodenaikaisvaihtelua.

Atooppinen allergia puhkeaa tavallisesti 1-3 ikävuoden tienoilla. Ensimmäisinä oireina on tavallisesti kutina, joka voi olla paikallista tai yleisempää. Voimakkaan kutina vuoksi koira kuitenkin raapii itseään ja aiheuttaa vaurioita iholleen, josta voi seurata sekundäärisesti tulehdus. Atopian allergeeni voidaan testata iho- tai verikokein, mutta tulokset ovat usein hankalasti tulkittavia tai viitteellisiä.

Terveyskyselyssä 20 koiralla oli eläinlääkärin tekemä allergia/atopiadiagnoosi, 10 koiralla omistajan itse tekemä allergia/atopiadiagnoosi. Atopiaa epäiltiin 8 koiralla, mutta diagnoosia ei ollut varmistettu. 16 koiralla oli lääkitys allergiaan ja/tai atopiaan. 18 koiraa noudatti erityisruokavaliota kutinan, ruoka-aineallergioiden ja hiivan takia.

Vuoden 2022 terveystarkastuksessa raportoitiin paljon korvatulehduksia. 6 koiralla korvatulehdukset olivat toistuvia tai niitä oli ollut useita kertoja, 12 koiralla joitain kertoja ja 22 koiralla kerran. Yleisin korvatulehduksen aiheuttaja oli hiiva.

Taipumus sairastua atopiaan ja allergiaan on perinnöllinen. Allergista/atooppista koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet

Perinnölliset silmäsairaudet eivät ole rodussa tehtyjen silmätutkimuksien valossa merkittävä ongelma. Ceskyterriereitä on tutkittu jonkin verran silmäsairauksien varalta ja jalostustoimikunta on suositellut jalostukseen käytettävien koirien tutkimista. Silmäsairauksien osalta tilanne on rodussa hyvä. Vuosina 2012-2022 tutkituista koirista 37 ei osoittanut merkkejä perinnöllisistä silmäsairauksista, 8 koiralla todettiin distichiasis, yhdellä koiralla PPM, yhdellä koiralla PHTVL/PHPV ja kahdella muu lieväasteinen silmämuutos. Jalostukseen käytettävien koirien silmätutkimusta suositellaan edelleen.

Taulukko 6. Vuosina 2012-2022 syntyneiden ceskyterrierien silmätutkimukset ja diagnoosit

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2012	11	9	82%	8	89%
2013	17	8	47%	5	62%
2014	10	4	40%	4	100%
2015	17	7	41%	5	71%
2016	26	6	23%	5	83%
2017	1	0	0%	0	
2018	10	4	40%	4	100%
2019	12	5	42%	4	80%
2020	10	4	40%	2	50%
2021	26	0	0%	0	
2022	5	0	0%	0	

Diagnoosi	Esiintymiä
Distichiasis, todettu	8
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	37
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	1
PPM, iris-linssi, todettu	1
Silmämuutosten vakavuus, lievä	2

Yhdysvalloissa on kerätty terveystutkimusdataa yhteensä 189 koirasta ja aineistossa on raportoitu yhteensä 17 PLL-tapausta. (Lähde: OFA – The Canine Health Information Center www.ofa.org)

Skottikramppi

Skottikrampia on todettu ceskyterriereillä satunnaisesti joka puolella maailmaa. Suomessa viimeisimmät raportoidut tapaukset ovat 2010-luvulta (kaikki tuontikoiria). Euroopassa tunnetaan useita kantajia, joiden jälkeläisiä on myös Suomessa, mutta raportointi sairaustapauksista on vähäistä. Kaikista skottikrampia sairastavista koirista ei saada tietoa, joten sairauden yleisyyden arviointi on vaikeaa. Geenitestiä ei toistaiseksi ole, joten skottikrampia aiheuttavan geenin kantajat selviävät vasta niiden saatua sairaan pennun.

Skottikramppi on aivoperäinen sairaus, jonka oletetaan johtuvan aivojen matalasta serotoniini-pitoisuudesta. Sairaus ilmenee kohtauksittain, jotka aiheuttavat koiralle liikkumisvaikeuksia, raajojen koordinoitongelmia. Skottikramppi voi olla eri asteista; vaikeimmassa muodossa koira saattaa kohtauksen aikana menettää täysin kyvyn liikkua ja kaatuu. Kohtaukset alkavat yleensä, kun koira kiihtyy. Myös tässä on aste-eroja; toinen koira kestää voimakastakin stressiä, kun toinen saa kohtauksen hyvinkin lievistä ärsykkeistä.

Skottikramppi periytyy väistävasti yhden geenin määräämällä. Oheinen kaavio selvittää millainen riski pennuilla on saada sairaus erilaisissa yhdistelmissä.

Isä/Emä	Ei-kantaja (ScSc)	Kantaja (Scsc)	Sairas (scsc)
Ei-kantaja (ScSc)	100% Ei-kantajia (ScSc)	50% Ei-kantaja (ScSc) 50% Kantaja (Scsc)	100% Kantajia (scsc)
Kantaja (Scsc)	50% Ei-kantaja (ScSc) 50% Kantaja (Scsc)	25% Ei-kantaja (ScSc) 50% Kantaja (Scsc) 25% Sairaita (scsc)	50% Kantaja (Scsc) 50% Sairaita (scsc)
Sairas (scsc)	100% Kantaja (Scsc)	50% Kantaja (Scsc) 50% Sairaita (scsc)	100% Sairaita (scsc)

Purentavirheet

Aikuisella koiralla on normaalisti 42 hammasta. Yleisin virhe purennassa on yhden tai useamman välihampan puutos. Välihammaspuutos ei muutoin haittaa koiran elämää, mutta useiden välihampaiden puuttuminen heikentää leukaluun kestävyttä kyseisestä kohdasta. Hammaspuutokset ovat lähes aina perinnöllisiä.

Ceskyterrierin normaali purenta on ns. leikkaava purenta eli saksipurenta. Vakava purentavirhe on yläpurenta ja/tai kapea alaleuka, jolloin kulmahampaat painavat toisiaan vasten tai pahimmillaan alakulmahampaat painavat yläleukaan yläkulmahampaiden sisäpuolelle. Hoitovaihtoehtona on alakulmahampaiden poisto tai alakulmahampaiden lyhennys ja pulpa-amputaatio/juurihoito. Vikaa pidetään perinnöllisenä, mutta tarkkaa periytymismallia ei tunneta.

Terveyskyselyssä 12 koiralla raportoitui purentavika, 12 koiralta puuttui hammas/hampaita. Suurin osa puuttuvista hampaista oli välihampaita, joiltain koirilta puuttui etuhammas/hampaita.

Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jolta puuttuu enemmän kuin 4 välihammasta.

Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jolla on vakava hyvinvointia haittaava purentavirhe tai kulmahampaiden virheasento.

Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jonka purenta on korjattu kirurgisesti tai oikomishoidolla.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 7. Ceskyterrierien yleisimmät kuolinsyyt (taulukko noudettu 18.7.23)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	1 vuotta 3 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 6 kuukautta	10
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 2 kuukautta	1
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 4 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	10 vuotta 6 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	12 vuotta 4 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	4 vuotta 8 kuukautta	1
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	3 vuotta 11 kuukautta	1
Sydänsairaus	11 vuotta 5 kuukautta	6
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 1 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 5 kuukautta	17
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 9 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 0 kuukautta	17
Kaikki yhteensä	10 vuotta 7 kuukautta	61

Kaikista koirista kuolinsyytä ei ole tiedossa. Taulukon mukaan kasvainsairauksiin/syöpiin menehtyy pääasiassa iäkkäitä koiria. Käytöshäiriöiden takia on lopetettu vain yksi koira. Rodun keskimääräinen elinikä on tällä hetkellä 11 vuotta 4 kuukautta.

Tarkempien tilastojen saavuttamiseksi koiran kuoleman tai lopettamisen yhteydessä saatava diagnoosi ja/tai aiempi koiran sairauden diagnosointi ja tulosten raportointi jalostustoimikunnalle olisi tärkeää ja erittäin suositeltavaa, samoin kuin kuolinsyiden merkitseminen koiran tietoihin Kennelliiton jalostustietojärjestelmään. Lisäksi, mikäli koiran kuolemaan tai lopettamiseen johtaneeseen tilaan liittyy epäselvyyksiä, koiralle olisi suotavaa suorittaa ruumiinavaus, jolloin kuolinsyy saataisiin selville.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Ceskyterrierin tavallinen pentuekoko on 2-4 pentua. Pentuekoko kuitenkin vaihtelee ja pentuemäärien ollessa pieniä yksi iso pentue voi vääristää vuosittaista keskiarvoa. Erittäin suuria pentueita syntyy ajoittain Suomessa ja ulkomailla.

Vuositilasto - rekisteröinnit											
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Pentueet		5	2	2	2		6	2	4	2	4
Pentuekoko		4,4	4,5	4,5	2,5		5,0	3,5	3,5	5,5	2,0

Astumisvaikeudet

Uroksilla on havaittu jonkin verran astumishaluttomuutta. Vuoden 2022 terveystieteissä jalostukseen käytettyjen urosten raportoitiin astuneen normaalisti.

Tiinehtymisvaikeudet

Narttuja on jäänyt tyhjäksi, eikä tarkkaa syytä ole selvillä. On suositeltavaa varmistaa oikea astutusajankohta progesteronimäärityksellä, jotta tiinehtymisen mahdollisuus olisi mahdollisimman suuri.

Synnytysongelmat

Synnytysongelmia esiintyy usein yhden pennun pentueiden kohdalla, jolloin joudutaan turvautumaan keisarileikkaukseen pennun suuren koon takia. Pentumäärän ollessa suurempi, nartut synnyttävät yleensä ilman ongelmia.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Ceskyterrierinartut ovat hyviä emoja, jotka hoitavat pentunsa itse ja hyvin.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuudesta ei ole tarkkaa tilannekuvaa, sillä kuolleita pentuja ei aina raportoida. Pieni pentumäärä voi aiheuttaa pentukuolleisuutta lisääntyneiden synnytysvaikeuksien takia.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia ei ole raportoitu.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Kondrodystrofia eli lyhytjalkaisuus altistaa eturaajojen käyryydelle, ulkoneville kyynärpäille, ranteiden taipumiselle ja kyynärnivelen epämuodostumalle.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Keskeisimmät terveyteen liittyvät ongelmat ovat allergiat ja atopia sekä purentaan liittyvät ongelmat.

Ongelmien mahdollisia syitä

Allergiat, atopia ja purentavirheet ovat perinnöllisiä.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmän tiivistelmä

Yleisvaikutelmaltaan ceskyterrieri on matalaraajainen, pitkäkarvainen, hyvärakenteinen, lihaksikas ja suorakaiteen muotoinen terrieri, jolla on keskikokoiset ja riippuvat korvat sekä vapaat, kestävät, maatavoittavat ja tehokkaat liikkeet. Ulkomuotojalostuksessa tärkeintä on rotumääritelmän kohdan "Yleisvaikutelma" mukaisen tyyppin säilyttäminen. Rodun nykyinen ulkomuoto on huomattavasti parantunut Cesky-kerho ry:n perustamisvuodesta 1989; varsinkin karvanlaatu ja rotutyyppi ovat huomattavasti yhtenäistyneemmät.

Normaali leikkaava purenta ja täydellinen hampaisto ovat rotumääritelmän mukaisesti tyyppillistä ceskyterrierille. Kulmahampaiden virheasentoja ja liian kapeita alaleukoja esiintyy rodussa ja näihin ominaisuuksiin tulee kiinnittää huomiota jalostusvalintoja tehdessä. Myös hammaspuutoksia (sekä etu- että välihammaspuutoksia) esiintyy melko yleisesti.

Jalostuksen tavoiteohjelman liitteenä on rotumääritelmä, FCI:n hyväksymä 11.3.1997, SKL:n hyväksymä 19.5.1998.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelyt ovat ceskyterrierin kanssa ensisijainen harrastusmuoto. Ajanjaksolla 2012-2022 ceskyterriereille kertyi yhteensä 1019 näyttelytulosta; vuosittaisten näyttelykäyntien määrä on vaihdellut vuosina 2012-2018 välillä 93-147. Koronan myötä näyttelykäynnit romahtivat muutamaan kymmeneen vuodessa. ERI-tuloksia on tullut 913 kpl, EH-tuloksia 91 kpl ja H-tuloksia 7. HYL-tuloksia on tullut 4 ja EVA-tuloksia 3, syynä joko käyttäytyminen tai purentavika.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Tarkastelujaksolla ei ole järjestetty jalostustarkastusta. Rodulle pyritään määrittämään ihanneprofiili ulkomuodon jalostustarkastustarkastusta varten tämän jalostuksen tavoiteohjelman voimassaoloaikana.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Ulkomuotojalostuksen painopisteenä on edelleen rotumääritelmän mukaisen tyyppin säilyttäminen. Rotumääritelmän edellyttämät mittasuhteet ja rodulle ominainen voimakkuus, sekä tyyppilliset liikkeet tulisi ehdottomasti säilyttää. Jalostuksessa tulisi välttää äärimmäisyyksiä: yli 30 cm säkäkorkeutta, kääpiökoiramaista hentoutta, alle 25 cm säkäkorkeutta ja liiallista raskautta. Ceskyterrieri on alkuperältään metsästyskoira, joten vaivattomista liikkeistä tai selkeästä voimakkuudesta ei tulisi tinkiä jalostuksessa.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Jalostuskoiria valitessa tulee kiinnittää huomiota luonteisiin sekä rodun koon säilymiseen rotumääritelmän mukaisena. Painon ei tule olla alle kuuden kilon, kymmenen kilon ylitykseen ei suhtauduta yhtä ankarasti. Valinnassa tulisi kiinnittää huomiota luuston vahvuuteen ja eturaajojen suoruuteen sekä olisi vältettävä käyttämästä jalostukseen yksilöitä, joilla on ulkonevat kyynärpäät. Huomiota tulee kiinnittää myös purentaan, erityisesti alaleuan riittävään leveyteen ja alakulmahampaiden oikeaan asentoon.

Erityisesti tulee kiinnittää huomiota karvanlaadun säilymiseen rotumääritelmän mukaisesti silkinkiiltoisena ja hieman laineikkaana. Jalostuksessa tulee välttää pelkästään yhden ominaisuuden jalostamista tai äärimmäisyyksien tavoittelua.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi oli 2012-2016.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Jalostuksen tavoiteohjelma on laadittu ensimmäisen kerran vuonna 2002.

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Laajentaa rodun geenipoolia Suomessa	Avustetaan kasvattajia jalostusvalintojen tekemisessä ja tuontikoirien hankinnassa.	Suomeen on tuotu melko paljon tuontikoiria. Jalostustoimikunnalta on pyydetty mielipidettä tuonteja suunnitellessa.

Säilyttää seurakoiralle soveltuva, rauhallinen ja miellyttävä luonne	Kannustaa kasvattajia huomioimaan luonne jalostusvalintoja tehtäessä.	Tavoitteen onnistumisen arviointi on vaikeaa, koska luonteiden arvostelu on hankalaa ja usein kasvattajan oman tulkinnan varassa. Luonteen merkitystä on pyritty tuomaan esiin yleisessä keskustelussa. Vuonna 2022 toteutetussa terveystarkastuksessa 11,1 % koirilla raportoitiin jokapäiväistä elämää haittaavaa arkuutta.
Seurata rodun terveystilanteen kehittymistä ja pyrkiä estämään perinnöllisten sairauksien yleistymistä kannassa	Suosittelaa silmä- ja polvitarkastusta jalostukseen käytettäville koirille. Tarkkaillaan rodulla Suomessa ja ulkomailla todettujen sairauksien esiintymistä.	Suurin osa jalostukseen käytettävistä koirista on silmä- ja polvitarkastettu. Polvien osalta tilanne on hyvä. Säännöllistä tiedonvaihtoa kansainvälisesti sairauksien osalta.
Ylläpitää rodun korkea ulkomuodollinen taso	Järjestetään jalostustarkastus. Julkaistaan vuosittain näyttelyarvostelut Ceskytiedotteessa.	Suurin osa näyttelyissä käyneistä koirista on saanut laatuarvostelussa arvosanan ERI. Näyttelytulokset on julkaistu vuosittain Ceskytiedotteessa. Jalostustarkastusta ei järjestetty koirien vähäisen määrän ja niiden hajanaisen maantieteellisen sijainnin takia.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus on melko suuri. Ceskyterrieri hankitaan usein lemmikiksi, eikä omistajilla ole kiinnostusta jalostukseen. Terveystarkastusten teettämistä ei myöskään koeta tärkeäksi ja osa lemmikkikoirista kastroidaan/steriloidaan. Kaikkia tuontikoiria ei rekisteröidä Suomeen. Osa populaatiosta karsiutuu pois jalostuksesta luonteen, terveyden tai perinnöllisten sairauksien riskien takia.

Jalostussuosittelun ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

PEVISA-ohjelmaan liittymistä ei pidetä ajankohtaisena.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Geenipoolin kutistumisen pysäyttäminen laajentamalla jalostuspohjaa tuonti- ja ulkomaisten koirien avulla.

Käyttäytyminen ja luonne

Arkuuden vähentäminen rodussa

Käyttöominaisuudet

Rodun nykypäivän käyttötarkoitus on seurakoira, joten luonnejalostaminen on tärkeää. Alkuperäinen käyttötarkoitus huomioiden jalostuksessa tulisi välttää äärimmäisyyksiä rakenteen suhteen.

Terveys ja lisääntyminen

Vähentää allergioiden ja atopian esiintymistä rodussa.

Säilyttää silmien ja nivelten terveys vähintään nykyisellään.

Säilyttää rodun luonnollinen lisääntymiskyky mm. luonnollisen astumisen ja synnytyksen osalta.

Ulkomuoto

Oikeantyyppinen, kooltaan rotumääritelmän mukainen terrieri, jolla kuitenkin on vahva luusto ja terveet liikkeet.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Rotuyhdistys kehottaa kasvattajia noudattamaan jalostuksen tavoiteohjelmaa.

- Suositellaan, että 6,25 % sukusiitosaste ei ylity.
- Suositellaan, että uroksia ja narttuja käytetään jalostukseen suunnilleen yhtä paljon ja vältetään uusintayhdistelmiä.
- Suositellaan jalostustarkastusta koirille, joita ei käytetä näyttelyissä tai näyttelystä vähintään arvosanaa EH.
- Koira, jolla on joku rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe, ei suositella jalostukseen.
- Arkaa tai vihaista koira ei tule käyttää jalostukseen.
- Allergista ja atooppista koira ei saa käyttää jalostukseen.
- Suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat ovat silmä-, polvi- ja kyynärpääutukittuja.
- Narttua, joka ei ole kyennyt synnyttämään luonnollisesti tai jolla esiintyy polttoheikkoutta ei tule käyttää uudelleen jalostukseen.
- Urosta, joka on astumishaluton ei suositella jalostukseen.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Yksittäisen koiran pentuemäärän suositellaan olevan enintään 3 pentuetta koiran elinaikana Suomessa. Pentuemäärästä voidaan poiketa erittäin painavista syistä.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotuyhdistys tekee yhteistyötä Suomen Kennelliiton ja rotujärjestön kanssa. Rotuyhdistys jakaa tietoa JTO:sta ja erityisesti jalostussuosituksista sekä kehottaa kasvattajia noudattamaan niitä. Rotuyhdistys pyrkii myös järjestämään kasvattajapäivän ja korostamaan terveyden ja luonteen merkitystä pentua hankittaessa. Lemmikkikoirien omistajia rotuyhdistys kannustaa tulemaan mukaan yhdistyksen toimintaan, teettämään terveystutkimuksia ja osallistumaan jalostustarkastuksiin.

Rotuyhdistyksen jalostustoimikunta tarjoaa neuvontaa uusille kasvattajille ja auttaa tarvittaessa erisukuisten koirien tuonnissa ja yhdistelmien valinnassa. Jalostustoimikunta järjestää myös erikoiskoulutusta uusille ja jo toimiville ulkomuototuomareille. Toimikunta tekee terveystarkastuksia, päivittää niiden sisältöä tuottamaan rodun tilanteen kannalta olennaista tietoa ja seuraa erityisesti arkojen koirien osuutta populaatiossa. Jalostustoimikunta pitää myös säännöllisesti yhteyttä muiden maiden rotujärjestöihin ja kasvattajiin. Tietoa vaihdetaan mm. terveyden osalta.

Yhdistyksen hallitus ja jalostustoiminta sekä kasvattajat ja rodun harrastajat pyrkivät yhdessä lisäämään rodun tunnettuutta, jotta pentukysyntää olisi enemmän. Toimintatapoina voivat olla esim. rotuesitteet, mainonta, tempaukset, lehtiartikkelit, internet. Kansainvälinen yhteistyö on erittäin keskeistä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet Rotu: Luonne: keskimäärin hyvät luonteet. Persoonallinen, rauhallinen rotu. Tunnettuus kasvussa. Terveys: Rotu on tällä hetkellä keskimäärin terve. Harrastajat vastaavat kattavasti terveystarkastukseen. Rotuyhdistys: Rotuyhdistys tiedottaa jäseniään kerholehden ja internetin kautta. Rotuyhdistyksellä on jalostustoimikunta. Rodun harrastajien määrä on hienoisessa kasvussa.	Heikkoudet Rotu: Kapea geenipohja. Luonne: Arat koirat. Terveys: Skottikramppiin ei ole geenitestiä, jotta kantajat olisi mahdollista tunnistaa. Allergiset ja atooppiset koirat. Rotuyhdistys: Pieni aktiivisten harrastajien joukko, joille tehtävät kasaantuvat. Uusia tekijöitä tarvitaan. Rotuyhdistyksen keinot jalostuksen ohjauksessa rajalliset.
Uhat Rotu: Kapea geenipohja. Luonne: Arkojen koirien käyttö jalostukseen. Ulkomuoto: Selvästi liioiteltuja piirteitä omaavat koirat. Terveys: Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen. Rotuyhdistys: Uusia aktiivisia harrastajia ei saada mukaan. Yhteistyökyvyn puute. Leiriytyminen.	Mahdollisuudet Rotu: Rodun tunnettuus lisääntyy. Geenipoolin laajentaminen kansainvälisen yhteistyön ja roturisteytyksen avulla. Ulkomuoto: Säilytetään liioittelematon, terverakenteinen ja oikean rotutyypin omaava cesky. Luonne: Säilyy hyvänä, mahdollisesti parantuu. Terveys: Rodun terveyden säilyminen. Rotuyhdistys: Yhteistyö ja avoimuus lisääntyvät. Aktiivinen jalostustoimikunta. Uusia kasvattajia. Kasvattajat toimivat yhteistyössä keskenään ja jalostustoimikunnan kanssa geenipoolin laajentamiseksi harkittujen tuontikoirien ja jalostussuunnitelmien keinoin

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Rodun geenipooli kapenee	Suosittujen urosten liikakäyttö	Ohjeistetaan kasvattajia käyttämään uroksia rajoitetusti.	Tuodaan ulkomailta uusia uroksia ja käytetään myös ulkomailta asuvia	Pentuekoko pienenee. Koirien hedelmällisyys laskee. Rekisteröintimäärä

			uroksia. Jalostustoimikunta suosittelee vähän käytettyjä uroksia.	ät alenevat ja jalostus vaikeutuu.
Arkuus rodussa lisääntyy	Arkojen koirien käyttäminen jalostuksessa. Tiedonpuute.	Tiedon lisääminen arkuuden ilmenemisestä. Kasvattajat huomioivat koirien luonteen jalostusvalinnoissaan.	Arkoja koiria ei käytetä jalostuksessa. Kasvattajan vastuu. Pennunostajien valistus.	Rodun soveltuvuus seurakoiraksi heikkenee, maine huononee ja pentukysyntä laskee.
Kyynärnivelen inkongruenssi yleistyy	Jalostuskoiria ei tutkita, jolloin sairaita koiria käytetään tahattomasti tai oireista piittaamatta jalostukseen. Tiedonpuute.	Lisätään tietoa. Tutkitaan koiria ja kiinnitetään huomiota tutkimustulokseen jalostusvalintoja tehdessä.	Kasvattajia kehoitetaan olemaan käyttämättä sairaita koiria jalostukseen.	Rodun maine ja rekisteröintimäärät alenevat.
Skottikramppi yleistyy	Skottikramppitapaukset eivät tule esille, jolloin sairauden kantajia ei tunnisteta ja niitä käytetään edelleen jalostuksessa. Tietämättömyys sairaudesta ja tiedossa olevista kantajista.	Tiedotetaan sairaudesta. Suositellaan jalostusyhdistelmiä, joissa riski sairaiden koirien syntymiseen on matala.	Tehostetaan tiedonkeruuta kantajien selvittämiseksi.	Rodun suosio ja rekisteröinnit alenevat. Geenipooli kapenee, jalostus vaikeutuu.
Uudet sairaudet (erityisesti allergia ja atopia) lisääntyvät	Sisä- ja linjalalostuksen lisääntyminen. Sairaiden koirien käyttäminen jalostuksessa.	Ohjeistetaan välttämään sisä- ja linjalalostusta.	Populaatiogenetiikan koulutusta kasvattajille. Tiedottaminen sairauksista. Kasvattajan vastuu.	Geenipooli kapenee entisestään ja jalostus vaikeutuu. Rodun maine heikkenee.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
Vuosi 2024	Tiedotetaan JTO:sta laajasti. Aloitetaan ihanneprofiilin laatiminen ulkomuodon jalostustarkastusta varten.
Vuosi 2025	Terveysaiheinen kasvattajatapaaminen. Ulkomuodon jalostustarkastuksen ihanneprofiilin hyväksyttäminen.
Vuosi 2026	Terveys- ja luonnekyselyn suunnittelu.
Vuosi 2027	Uusi terveys- ja luonnekysely kasvattajille ja harrastajille
Vuosi 2028	JTO:n päivitys.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Yhdistys seuraa jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista. Tavoiteohjelmaan kirjoitetut tavoitteet ja 5-vuotistoimintasuunnitelma huomioidaan yhdistyksen vuotuista toimintasuunnitelmaa laadittaessa. Jalostustoimikunta tekee vuosittain yhteenvedon jalostukseen liittyvistä asioista.

Viiden vuoden päästä tehdään JTO:lle päivitys, jossa päivitetään kappaleet 1, 5 ja 6.5. Kappaleista 4.1, 4.2, 4.3 ja 4.4 päivitetään tilasto- ja numerotiedot, sekä näiden analysoinnit. Tarvittaessa voidaan päivittää myös kappaleet 3 ja 7. Päivitetyt tiedot tulee huomioida myös tekstissä.

Jalostuksen tavoiteohjelma uusitaan 10 vuoden välein. Koko JTO tarkastetaan, vanhentunut tieto päivitetään ja rodun jalostukseen liittyvä uusi tieto lisätään ohjelmaan. Tällainen koko ohjelman uusiminen voidaan tehdä tarpeen vaatiessa koska tahansa. Uusi tavoiteohjelma käsitellään sekä päätetään yhdistyksen ja rotujärjestön yleiskokouksessa.

7. LÄHTEET

Suomen Kennelliiton verkkosivut: www.kennelliitto.fi

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä: www.jalostus.kennelliitto.fi

Luonnetestin arvosteluohje 2019: [LUONNETESTIN ARVOSTELUOHJE 2019 FINAL.pdf \(virkku.net\)](#)

OFA – The Canine Health Information Center: www.ofa.org

8. LIITTEET

LIITE 1. Rotumääritelmä

Hyväksytty: FCI 11.3.1997, SKL-FKK 19.5.1998

CESKYTERRIERI (CESKÝ TERRIER)

Ryhmä: 3

FCI:n numero: 246

Alkuperämaa: Tsekin tasavalta

KÄYTTÖTARKOITUS: Alkuperäinen käyttötarkoitus oli ketun ja mäyrän metsästys, nykyään ceskyterrieri on enimmäkseen koti- ja seurakoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 3 terrierit, alaryhmä 2 matalaraajaiset terrierit. Käyttökoetulosta ei vaadita

YLEISVAIKUTELMA: Matalaraajainen, pitkäkarvainen, hyvärakenteinen, lihaksikas ja suorakaiteen muotoinen terrieri, jolla on keskikokoiset ja riippuvat korvat.

KÄYTTÖTARKOITUS: Alkuperäinen käyttötarkoitus oli ketun ja mäyrän metsästys, nykyään ceskyterrieri on enimmäkseen koti- ja seurakoira.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Ceskyterrieri on tulos määrätietoisestä sealyhaminterrieriuroksen ja skotlanninterrierinartun risteytyksestä. Tarkoituksena oli luoda kevyt, matalaraajainen ja hyväpigmenttinen metsästysterrieri, jolla olisi riippuvat korvat, helposti hoidettava karvapeite ja joka olisi helposti koulutettava. Lähellä Prahaa olevasta Klánovice'sta kotoisin oleva herra Frantisek Horák aloitti vuonna 1949 rodun jalostuksen. Vuonna 1959 ceskyterrieri esitettiin ensimmäisen kerran näyttelyssä ja FCI hyväksyi rotumääritelmän vuonna 1963.

YLEISVAIKUTELMA: Matalaraajainen, pitkäkarvainen, hyvärakenteinen, lihaksikas ja suorakaiteen muotoinen terrieri, jolla on keskikokoiset ja riippuvat korvat.

IHANNEMITAT:

	Urokset	Nartut
Säkäkorkeus	29 cm	27 cm
Kallon pituus	21 cm	20 cm
Kallon leveys	10 cm	9 cm
Rinnan ympäryys (mitattuna kyynärpäiden takaa)	45 cm	44 cm
Rungon pituus	43 cm	40 cm

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Tasapainoinen, ei aggressiivinen, helposti koulutettava, miellyttävä ja iloinen seuralainen; hieman varautunut vieraita kohtaan. Luonteeltaan rauhallinen ja lempeä.

PÄÄ: Tylpän ja pitkän, mutta ei kovin leveän kiilan muotoinen. Kuono-osan ja kallo-osan välissä on selvä otsapenger.

KALLO-OSA: Ei liian leveä korvien välistä ja kapenee kohtuullisesti silmäkulmia kohti. Poskiluut ovat kohtalaisen selvästi havaittavissa. Niskakyhmy on selvästi tuntuva. Otsauurre on vähäinen.

OTSAPENGER: Selvästi havaittava, mutta ei korostunut.

KIRSU: Tumma ja hyvin kehittynyt; väriltään musta harmaansinisillä ja maksanuskeaa vaalean kahvinruskeilla yksilöillä.

KUONO-OSA: Kuononselkä on suora.

HUULET: Kohtalaisen paksut ja tiiviit.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Vahvat leuat. Leikkaava tai tasapurenta. Täydellinen hampaisto (kahden M3:n puuttuminen alaleuasta ei ole virhe.) Hampaat ovat vahvat, tasaisesti sijoittuneet ja kohtisuorassa leukoihin nähden.

POSKET: Poskiluut eivät ole voimakkaasti korostuneet.

SILMÄT: Keskikokoiset, hieman syvällä sijaitsevat ja runsaiden kulmakarvojen peittämät. Ystävällinen ilme. Väriltään ruskeat tai tummanruskeat harmaansinisillä ja vaaleanruskeat vaalean kahvinruskeilla yksilöillä. Silmäluomet ovat mustat harmaansinisillä ja maksanuskeat vaalean kahvinruskeilla yksilöillä.

KORVAT: Keskikokoiset, riippuvat ja tyvestään niin leveät, että korva-aukko peittyy hyvin. Melko korkealle kiinnittyneet ja laskeutuvat poskenmyötäisesti. Kolmion muotoiset siten, että kolmion lyhyt sivu on korvan taitekohdassa.

KAULA: Keskipitkä, melko vahva ja asennoiltaan viisto. Kaulanahka on hieman löysä, mutta ei muodosta kaulapussia.

RUNKO: Pitkähkö.

YLÄLINJA: Ei täysin suora, sillä lanne ja lantio ovat aina kohtuullisesti kaareutuneet.

SÄKÄ: Ei kovin korostunut; kaula on melko korkea-asentoinen.

SELKÄ: Vahva ja keskipitkä.

LANNE: Melko pitkä, lihaksikas, leveä ja hieman kaareva.

LANTIO: Voimakkaasti kehittynyt, lihaksikas ja kohtuullisen viisto. Sarvennaiset ovat usein hieman säkää korkeammalla.

RINTAKEHÄ: Ennemmin sylinterin muotoinen kuin syvä; kylkiluut ovat kaareutuneet.

ALALINJA JA VATSA: Vatsa on tilava; alalinja on hieman ylösvetäytynyt. Kupeet ovat täyteläiset.

HÄNTÄ: Ihannepituus on 18 - 20 cm; suhteellisen paksu ja matalalle kiinnittynyt. Koiran ollessa levossa häntä riippuu suoraan alaspäin tai kärjestään hieman taipuneena; valppaana häntä kohoaa sapelin muotoisena vaakasuoraan tai sitä korkeammalle.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat, vahvaluustoiset ja yhdensuuntaiset.

LAVAT: Lihaksikkaat.

KYYNÄRPAÄT: Eivät täysin rungonmyötäiset, eivät kuitenkaan sisä- eivätkä ulkokierteiset.

KÄPÄLÄT: Kookkaat. Varpaat ovat kaartuneet ja kynnet vahvat. Päkiät ovat hyvin kehittyneet ja paksut.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat vahvat, yhdensuuntaiset, hyvin kulmautuneet ja lihaksikkaat.

SÄÄRET: Lyhyet.

KINTEREET: Melko korkeat ja voimakkaasti kehittyneet.

KÄPÄLÄT: Etukäpäliä pienemmät.

LIIKKEET: Vapaat, kestävät, maatavoittavat ja tehokkaat. Laukka hidasta mutta kestävä. Eturaajojen liike suuntautuu suoraan eteenpäin.

NAHKA: Kiinteä, paksu ja pigmentoitunut ilman ryppyjä tai poimuja.

KARVAPEITE

KARVA: Pitkää ja hienoa mutta lujaa, hieman laineikasta ja silkinkiiltoista, ei liian runsasta.

Ceskyterrierin karvapeite kunnostetaan saksilla leikkaamalla. Kuono-osan karvoja ei leikata vaan ne muodostavat parran ja kulmakarvat. Raajojen alaosasta, rinnan alta ja vatsasta ei karvaa myöskään leikata. Näyttelykunnossa olevan koiran karva ei saa olla 1-1,5 cm pitempää kaulan yläosassa, lavoissa eikä selässä; karvan tulee olla lyhyempää rungon sivuilla ja hännässä sekä aivan lyhyttä korvissa, poskissa, kaulan alaosassa, kyynärpäissä, reisissä, säärissä ja ”peräpeilissä”. Leikatun ja leikkaamattoman karvan yhtymäkohdan tulee näyttää miellyttävältä ja huomaamattomalta.

VÄRI: Kaksi värimuunnosta: - harmaansininen (pennut syntyvät mustina) - vaalean kahvinruskea (pennut syntyvät suklaanruskeina). Molemmissa väreissä ovat keltaiset, harmaat tai valkoiset merkit sallittu päässä (parta ja posket), kaulassa, rinnassa, vatsassa, raajoissa ja ”peräpeilissä”. Joskus valkoista väriä on myös kauluksena tai hännän päässä. Päävärin tulee kuitenkin aina olla vallitseva.

KOKO JA PAINO

SÄKÄKORKEUS: 25 - 32 cm. Ihannesäkäkorkeus uroksilla on 29 cm ja nartuilla 27 cm.

PAINO: Ei alle 6 kg eikä yli 10 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

- hento luusto
- tilapäinen kirsun pigmentin puuttuminen (lumikirsu)
- kevyt, lyhyt tai suippo kuono-osa tai heikosti kehittynyt hampaisto
- yhden etuhampaan puuttuminen
- liian suuret tai ulkonevat silmät
- liian suuret tai liian pienet korvat, rotumääritelmän vastainen korvien muoto tai asento
- liian pitkä tai liian lyhyt selkä
- käyrät eturaajat, virheellinen etuosa
- liian hieno tai liian karkea karva

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- useamman kuin neljän hampaan puutos, kahden tai useamman etuhampaan puuttuminen
- virheasentoinen kulmahammas
- silmäluomien sisä- tai ulkokierteisyys (entropium tai ektropium)
- rinnan ympärys yli 50 cm
- kippura tai selän päälle kääntyvä häntä
- epäsäännölliset, nykivät tai tasapainottomat liikkeet (skottikramppi)
- yli kaksivuotiailla yksilöillä juovikas ja pitkä karvapeite
- karkea tai kihara ja pumpulimainen karvanlaatu
- valkoinen väri ylittää 20 % koko väriytyksestä, valkoinen ”pläsi” otsassa
- paino yli 10 kg tai alle 6 kg
- arka, hermostunut tai aggressiivinen luonne.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

LIITE 2. Ceskyterrierien terveyskysely 2022

*= pakollinen tieto

Taustatiedot

1. Koiran virallinen nimi
2. Koiran syntymävuosi*
3. Koiran sukupuoli*
  - uros
  - narttu
4. Onko koira kastroidu/steriloitu*
  - kyllä
  - ei
5. Jos vastasit edelliseen ”kyllä”, minkä ikäisenä koira on kastroidu/steriloitu?*
6. Johtuiko leikkaus sairaudesta tai koiran käytöksestä?*

  - kyllä
  - ei

7. Jos koira on kuollut, minkä ikäiseksi se eli?
8. Kuolin/lopetussyy

Kysymyksiä nartun omistajalle

9. Onko nartulla ollut kohtutulehdus?
  - kyllä
  - ei
10. Jos vastasit edelliseen ”kyllä”, minkä ikäisenä nartulla todettiin kohtutulehdus?
11. Onko narttua käytetty tai yritetty käyttää jalostukseen?
  - kyllä, saanut ainakin yhden pentueen
  - kyllä, muttei ole saanut pentuja
  - ei
12. Onko nartulla ollut synnytysvaikeuksia?
  - kyllä, tarvinnut sektion
  - ei

Kysymyksiä uroksen omistajalle

13. Ovatko uroksen kivekset laskeutuneet normaalisti?
  - kyllä, luovutusikäen mennessä
  - ei, kivekset laskeutuneet vasta myöhemmin (mutta kummatkin laskeutuneet)
  - ei, toinen tai kumpikaan kives ei ole laskeutunut
14. Onko urosta käytetty tai yritetty käyttää jalostukseen?
  - kyllä, saanut ainakin yhden pentueen
  - kyllä, muttei ole saanut pentuja

- ei

15. Onko uroksella ollut astumishaluttomuutta?

- kyllä, jouduttu siementämään
- kyllä, mutta astunut normaalisti
- ei

Hampaat ja purenta

16. Maitohampaiden vaihtuminen

- yksi tai useampi maitohammas poistettu
- hampaat vaihtuivat itsestään

17. Minkälainen purenta koiralla on?*

- koiralla on normaali, leikkaava purenta tai tasapurenta
- koiralla on purentavika

18. Onko koiralla synnynnäisiä hammaspuutoksia tai ylimääräisiä hampaita?

- hammaspuutos
- ylimääräinen hammas
- ei

Terveystutkimukset

19. Onko koiralle tehty virallisia terveystutkimuksia?

- silmät
- polvet
- kyynärät
- lonkat
- sydän
- selkä

20. Virallisten terveystutkimusten tulokset

21. Onko koiralla ollut tuki- ja liikuntaelinvaivoja?*

- kyllä
- ei

22. Jos vastasit edelliseen ”kyllä”, tarkenna mitä vaivoja

Iho ja korvat

23. Onko koiralla todettu allergiaa?

- kyllä, eläinlääkäriin diagnoosi
- ei, oma diagnoosi
- ei

24. Onko koiralla todettu atopiaa?

- kyllä, eläinlääkäriin diagnoosi
- kyllä, oma diagnoosi
- epäily, muttei todettu
- ei

25. Onko koiralla ollut lääkitystä vaativia korvatulehduksia?

- kyllä, useita kertoja tai toistuvasti, useammin kuin kerran vuodessa
- kyllä, muutaman kerran, harvemmin kuin kerran vuodessa

- kyllä, kerran
  - ei
26. Jos koiralla on ollut korvatulehduksia, onko aiheuttajana ollut hiiva?
- kyllä, aina tai lähes joka kerta
  - harvoin, useimmiten aiheuttajana jokin muu
  - ei koskaan
  - en tiedä
27. Onko koiralla ollut hiivatulehduksia muualla kuin korvissa?*
- kyllä, usein (useammin kuin kerran vuodessa)
  - kyllä, satunnaisesti
  - ei
28. Kuinka usein koiralla esiintyy jokin alla olevista?
Ihon ja korvien raapiminen?*
- päivittäin
  - viikoittain
  - harvemmin kuin kerran viikossa
  - ei koskaan
29. Tassujen nuoleminen tai kaluaminen?*
- päivittäin
  - viikoittain
  - harvemmin kuin kerran viikossa
  - ei koskaan
30. Korvien, suupieliä ja/tai pään hankaus esim. huonekaluihin?*
- päivittäin
  - viikoittain
  - harvemmin kuin kerran viikossa
  - ei koskaan
31. Onko koiran oireilu
- samanlaista ympäri vuoden
  - voimakkaampaa tai yleisempää tiettyyn vuodenaikaan
  - selvästi ruokavalioon liittyvää?
32. Onko koiran oireilua hoidettu
- toistuvilla antibioottilääkityksillä
  - allergia- tai atopialääkityksillä (esim. kortisoni, siklosporiini, Cytopoint)
  - ravintolisävalmisteilla
  - ruokavaliolla (ainoastaan)?

Ruuan sulatuskanava

33. Onko koiralla ollut toistuvaa ripulia tai närästystä?
- kyllä, ripulia
  - kyllä, närästystä
  - ei
34. Onko vaivaa jouduttu lääkitsemään?
- kyllä
  - ei

35. Syökö koira jotain erikoisruokaa?

- kyllä
- ei

36. Mikä vuoksi koira syö erikoisruokaa?

Hermosto

37. Onko koira saanut epileptistyyppistä kohtausta muun kuin myrkytyksen tai muun ulkoisen syyn vuoksi?

- kyllä, useita
- kyllä, kerran
- ei

38. Onko koiralla todettu epilepsia?

- kyllä
- ei

39. Onko koiralla todettu skottikramppi?

- kyllä
- ei

Virtsatiet

40. Onko koiralla todettu virtsatietulehduksia?

- kyllä, useita
- kyllä, kerran
- ei

41. Onko koiralla todettu virtsakiviä?

- kyllä
- ei

42. Onko koiralla ollut sisäsiisteysongelmia tai pidätyskyvyttömyyttä aikuisena (yli 1 v. ikäisenä)?

- kyllä, koira ei oppinut sisäsiistiksi ja vahinkoja sattuu usein (useammin kuin kerran viikossa)
- kyllä, koira ei oppinut täysin sisäsiistiksi ja vahinkoja sattuu satunnaisesti
- kyllä, koiralle on tullut pidätyskyvyttömyyttä vanhana tai esim. sterilaatioleikkauksen jälkeen
- kyllä, uros merkkäilee sisälle esim. narttujen juoksun aikaan
- ei

Kasvainsairaudet

43. Onko koiralla todettu kasvainsairaus?

- kyllä
- ei

44. Jos koiralla on todettu kasvainsairaus, tarkenna mikä

45. Oliko kasvain

- pahalaatuinen
- hyvälaatuinen
- ei tietoa kasvaimen tyypistä

46. Minkä ikäisenä kasvainsairaus todettiin?

Sydänsairaudet

47. Onko koiralla todettu sydämen vajaatoimintaa?
- kyllä
  - ei
48. Minkä ikäisenä koiralla todettiin sydämen vajaatoiminta?*
49. Onko koiralta löydetty sydämen sivuääni?*
- kyllä
  - ei
50. Minkä ikäisenä koiralta löydettiin sivuääni?

Muut

51. Onko koiralla todettu jotain muuta sairautta?
52. Mikä sairaus?*
53. Minkä ikäisenä sairaus on todettu?*
54. Onko koira jouduttu leikkaamaan muusta syystä (esim. vierasesine)?*
- kyllä
  - ei
55. Mitä koiralta on leikattu?*
56. Minkä ikäisenä koira on jouduttu leikkaamaan?

Luonne

57. Onko koiralla luonteessa arkielämää haittaavia tai häiritseviä haasteita?*
- arkuutta/pelkoa
  - eroahdistusta
  - ei
  - jotain muuta
58. Jos vastasit edelliseen ”jotain muuta”, kirjoita tähän, mitä*